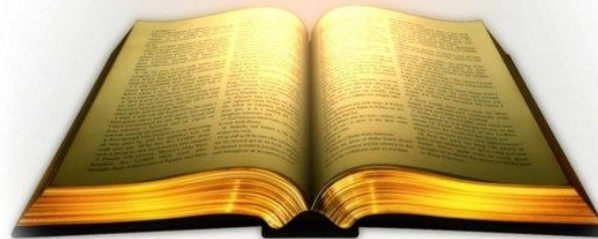

**Бібліотека ЖДУ
ім. І. Франка**

ДУХОВНИЙ ОЛІМП

література з релігієзнавства

Житомир 2016

Релігієзнавство – комплекс наукових академічних дисциплін, що вивчають суспільну природу релігії – її історію, розвиток і місце в культурі та соціумі, типологію та інше.

Релігієзнавство вивчає процес виникнення, функціонування й розвиток релігії, її будову, прояви в історії суспільства, роль у житті окремої людини, конкретних суспільств, взаємозв'язок і взаємодію з іншими царинами культури. Це комплексна галузь людського знання. Релігієзнавство сформувалось в результаті зусиль представників богословсько-теологічної, філософської і наукової думки.

Як галузь гуманітарного знання релігієзнавство виникло в Європі у другій половині XIX століття. Засновниками цієї науки вважаються Фрідріх Макс Мюллер, Корнеліс Пітер Тіле та П'єр Шантепї де ла Соссе.

У релігієзнавстві виділяють два важливі напрями, або розділи, – теоретичний та історичний. Теоретичне релігієзнавство вивчає філософські, соціологічні та

психологічні аспекти. Історичне – вивчає історію виникнення та еволюції окремих релігій і вірувань в їхньому взаємозв'язку, акцентує увагу на послідовності розвитку релігійних культів. Обидва напрями складають цілісну систему наукового дослідження релігії. Однак теоретичні й історичні питання релігієзнавства мають власну специфіку і повністю не зливаються, не ототожнюються. Така точка зору відображає об'єктивні процеси інтеграції та диференціації наукових знань про соціальну сутність релігії та її функції.

Сучасне релігієзнавство, в залежності від академічної та культурної традиції кожної окремої країни, має таку дисциплінарну структуру (класичний поділ):

- Історія релігії
- Феноменологія релігії
- Соціологія релігії
- Психологія релігії
- Філософія релігії.

Проте у європейському релігієзнавстві (окрім Великої Британії) філософію релігії не включають у дисциплінарну структуру релігієзнавства. В Україні і Росії більшість дослідників вважають філософію релігії необхідною складовою релігієзнавчого комплексу. Окрім перерахованих вище дисциплін існують і інші релігієзнавчі дисципліни:

- Антропологія релігії (Етнологія релігії)
- Географія релігії
- Екологія релігії.

В українському релігієзнавстві виділяють такі дисципліни:

- Політологія релігії
- Етнологія релігії
- Правологія релігії
- Економікологія релігії
- Культурологія релігії
- Конфесіологія релігії

- Етикологія релігії
- Лінгвістичне релігієзнавство.

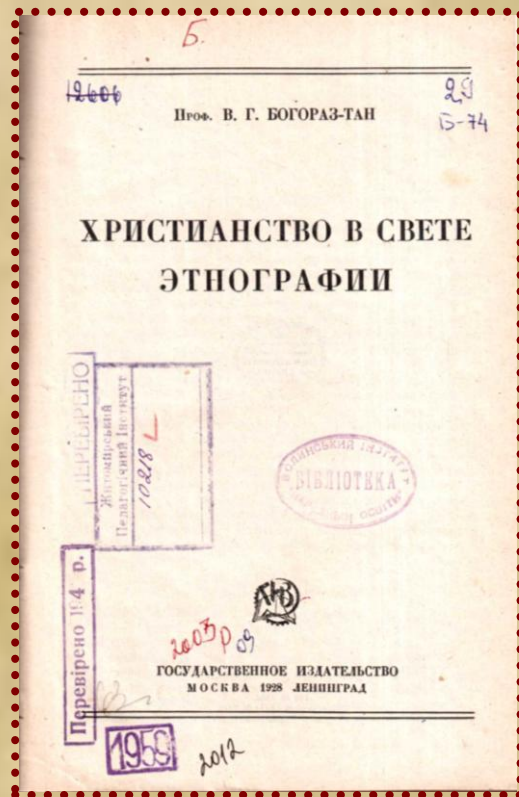
Традиція виділяти політологію релігії як окрему релігієзнавчу дисципліну існує і у Польщі. Етнологія релігії в українському релігієзнавстві нетотожна західноєвропейській антропології релігії, оскільки її предметом дослідження є проблема «релігія і нація». Решта дисциплін в іноземних традиціях не зустрічаються, а в Україні не є загально визнаними.

Релігієзнавство в Україні нового часу з'явилося на базі колишнього комуністичного фаху Науковий атеїзм, котрий в 1990-1991 роках втратив свої монопольні позиції на території СРСР і України, і як академічна інституція припинив своє існування. Всі його підрозділи та кадри перейшли у ведення «Релігієзнавства».

29

Б 74

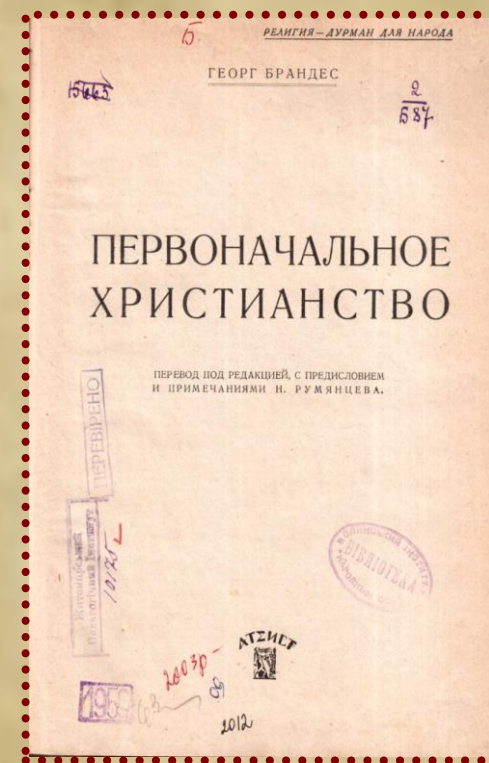
Богораз-Тан В. Г. Христианство в свете этнографии / В. Г. Богораз-Тан. - М. ; Л. : Гос. изд-во, 1928. - 155, [2] с.

Автор книги видатний вітчизняний етнограф, лінгвіст і громадський діяч В. Г. Богораз-Тан. Книга є порівняльно-етнографічним дослідженням християнської релігії, що виявляє її взаємозв'язок з язичництвом, а також первісними ідеями і почуттями, обрядами і міфами, які характерні для древніх форм релігійних вірувань. Автор виділяє у християнстві елементи первісної релігії від образу Бога, ідей смерті і воскресіння до ієрархії святих і грішників у різних релігійних уявленнях. Книга буде цікава не тільки фахівцям - історикам, етнографам, релігієзнавцям, культурологам, а й широкому колу читачів.

Г. Брандес – датський критик, літературознавець, публіцист, теоретик натуралізму. Автор ряду робіт про видатних представників світової літератури Нового часу. Його вплив на розвиток скандинавської літератури можна порівняти з впливом Белінського на російську.

Зміст цієї праці не піддається систематичній передачі, оскільки це не зв'язний, цілий твір, а ніби ряд окремих, коротеньких зауважень, зведень, наукових резюме з безлічі питань, пов'язаних з історією раннього християнства. У загальній частині Брандес показує неспроможність раціоналістів, які намагалися шляхом відкидання євангельських див відновити справжню історію Ісуса.

2

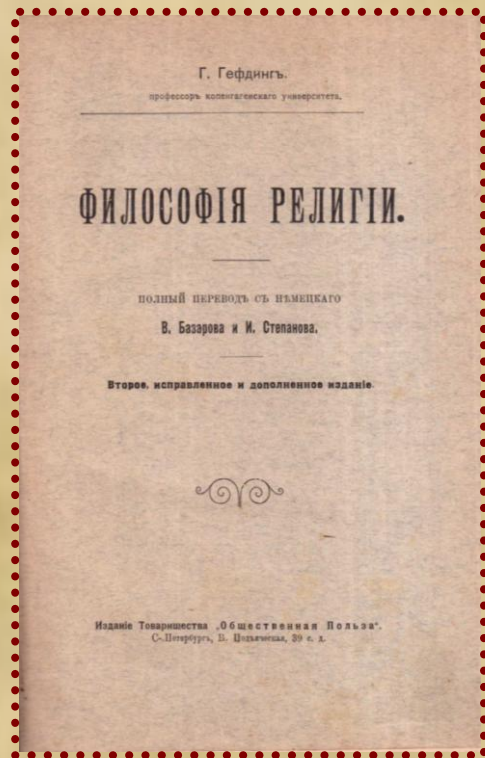
Б 87

Брандес Г. Первоначальное христианство / Георг Брандес ; пер. под ред., с предисл. и примеч. Н. Румянцева. – [М.] : Атеист, [1929]. – 70, [2] с.

15

Г 45

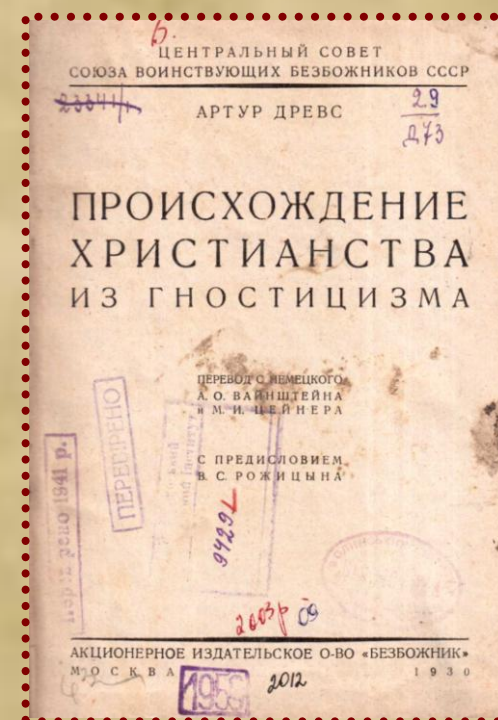
Гефдинг Г. Философия религии / Г. Гефдинг ;
пол. пер. с нем. В. Базарова и И. Степанова. – 2-е
испр. и доп. изд. – СПб. : Обществ.. Польза, 1912.-
386 с.

Гефдінг - датський філософ-ідеаліст,
історик філософії. До уваги читачів
пропонується книга, в якій проводиться
філософське дослідження релігії. На думку
автора, релігія є одна з форм духовного
життя, і правильну оцінку вона може
отримати лише тоді, коли
розглядається у зв'язку з іншими
формами цього життя. Оскільки, вказує
Г. Гефдінг, всі духовні сили повинні
сприяти поглибленню і збагаченню
життя духу, то головне завдання книги -
з'ясувати, наскільки релігія здатна до
виконання цієї ролі. Вирішуючи цю задачу,
автор розглядає гносеологічну,
психологічну та етичну сторону
філософії релігії.

Артур Древе - німецький філософ, письменник і значний представник німецького монізму. Відомий роботами, які викликали бурхливі полеміки: неортодоксальні погляди на релігію, інструментальна база німецького неоязичництва, критика філософії Ніцше.

Ім'я Артура Древе користувався широкою і цілком заслуженою популярністю серед безбожників. Древе вів довгу і наполегливу боротьбу за доказ міфологічності Ісуса Христа. Ця не нова істина зустрічала запеклий опір зі сторони всіх церковників і переважної більшості буржуазних вчених.

29

Д 73

Древе, А. Происхождение христианства из гностицизма / Артур Древе ; пер. с нем. А. О. Вайнштейна и М. И. Цейнера ; с предисл. В. С. Рожицына ; Центр. совет. союза воинствующих безбожников СССР. - М. : Безбожник, 1930. - XVII, 366, [2] с.

2

М 48

Мелье, Ж. Завещание. Ч. 1 / Жан Мелье ; пер. Е. Смирнова ; с предисл. А. Деборина. - М. : Материалист, 1925. - 246 с. (Общество воинствующих материалистов / под ред. А. М. Деборина. Вып. 3 (Атеистические памфлеты XVII столетия).

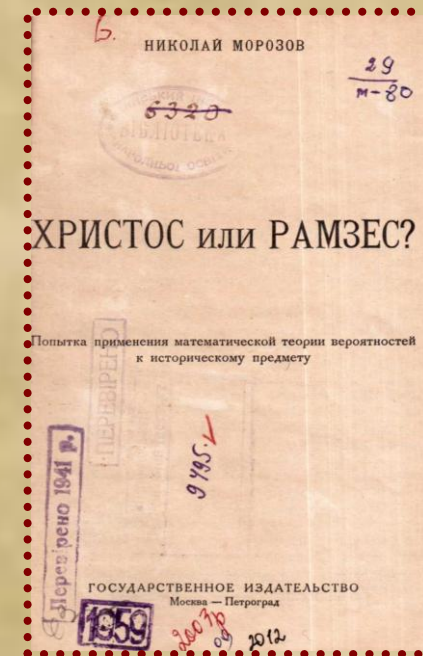
Мелье Жан - французський філософ-матеріаліст, атеїст. Свій єдиний твір «Заповіт» закінчив незадовго до смерті.

Жан Мельє все доросле життя був священиком в Шампані. «Заповіт» не був опублікований автором і став відомим після його смерті в списках і витягах. Вольтеру і іншим просвітителям він здався цікавим і привабливим, але настільки небезпечним, що вони так і не наважилися опублікувати його повністю.

Головною відмінною рисою «Заповіту» є те, що у нього власна соціалістична концепція є лише похідною від основної ідеї всього твору - боротьби з релігією. Мельє не бачить в релігії нічого, крім її соціальної ролі, яка полягає, на його думку, в тому, щоб шляхом обману та розповсюдження забобонів закріпити насильство та соціальну нерівність.

М. Морозов залишив велику кількість праць з різних областей природничих та суспільних наук. Також відомий він як письменник, поет і автор історичної літератури.

Це маленьке дослідження є однією главою із великої роботи автора, якій він присвятив п'ять років. Ця робота повністю закінчена. Вона називається «Христос», так як ця особистість є в ній центральною фігурою дослідження, яка охоплює всю давню історію народів і середні віки. Спеціальні розділи в ній присвячені єгипетській, асіро-вавілонській, давньогрецькій та італійській історіям.

29

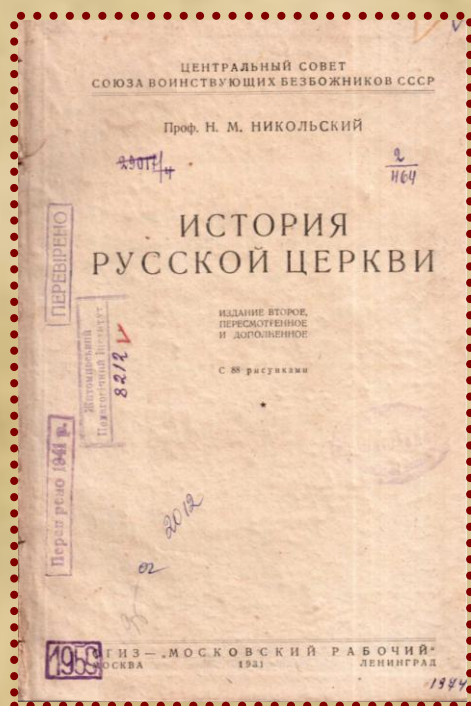
М 80

Христос или Рамзес? : попытка применения математ. теории вероятностей к истор. предмету / Н. Морозов. - М. ; Петроград : Гос изд-во, [1924]. - 38, [1] с. : табл. - Прим.: с. 31-38.

2

Н 64

Никольський Н. М. История русской церкви : с 88 рис. / Н. М. Никольський ; Центр. совет союза воинствующих безбожников СССР. – Изд. 2-е, пересмотр. и доп. - М. ; Л. : Моск. рабочий, 1931. – 398, [2] с. : рис. – Библиогр.: с. 360-371. – Указ. имен и предметов: с. 373-396.

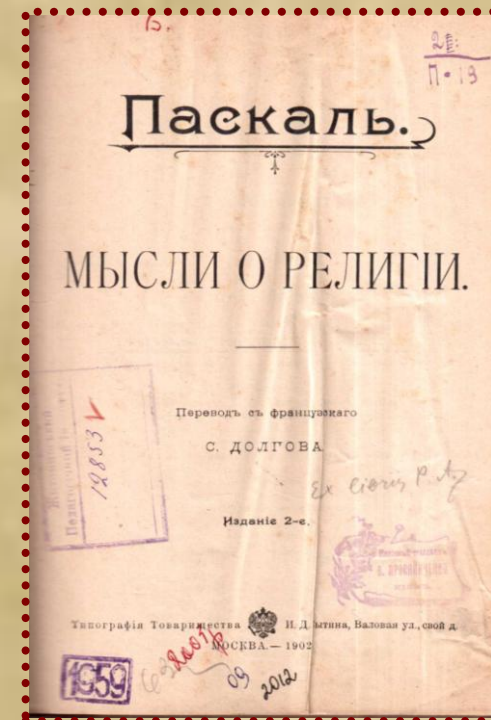
Книга М. М. Нікольського вийшла в світ у 1930 р., а потім неодноразово перевидавалася зі скороченнями. За словами автора, книгу необхідно було написати в стислі терміни, тому деякі теми лише намічені.

Відображенням популярних в тогочасній радянській історіографії ідей так званих «Школи Покровського» є перебільшення ролі торгових, економічних зв'язків у господарському житті Давньої Русі. Разом з тим, роботу відрізняє насиченість фактичним матеріалом, активне використання етнографічного матеріалу і великий хронологічний діапазон дослідження - від язичницьких вірувань східних слов'ян до релігійної ситуації початку ХХ ст.

«Мысли о религии» - збірка ідей французького вченого і філософа Блеза Паскаля, які були записані в 1657-1658 роках. Вони присвячені взаєминам Бога і людини, а також апологетики християнства і захист його від критики з боку атеїзму.

«Мысли» - це різнобічні ідеї, які, як вважається, Паскаль планував об'єднати в книгу «Апология християнської релігії». Після смерті філософа робота була відредагована і опублікована в 1670 році. Однією з головних цілей «Апології ...» повинна була стати критика атеїзму і захист віри.

«Мысли о религии» увійшли в класику французької літератури, а Паскаль став єдиним в новій історії великим літератором і великим математиком одночасно.

2

П 19

Паскаль Мысли о религии / Паскаль ; пер. с фр. С. Долгова. - Изд. 2-е. - М. : Тип. Т-ва И. Д. Сытина, 1902. - 208 с.

29

Н 64

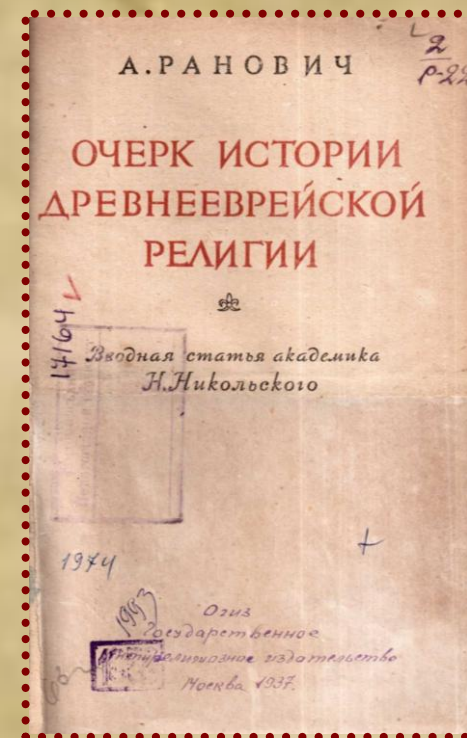
Никольский В. К. Религии наименее культурных племен : сб. этногр. материалов / Центр. совет союза воинствующих безбожников СССР ; составили В. К. Никольский и М. В. Бердоносков ; с предисл. В. К. Никольского. – М. : ОГИЗ-Моск. рабочий, 1931. – 325, [2] с. : рис.

Представлений збірник упорядкували проф. В. К. Нікольський і М. В. Бердоносков. В. К. Нікольський дав загальний план і орієнтування в матеріалі, а М. В. Бердоносков здійснив виборки, переклад і компонування наведених уривків, а також склав покажчик імен і примітки, користуючись у процесі роботи консультацією В. К. Нікольського. Головне призначення цього збірника – дати першоджерела з релігій найменш культурних суспільств для поглибленої лабораторної роботи студентів вузів, а також для тих, хто займається самоосвітою в історичних гуртках.

А. Ранович (справжнє ім'я Рабинович, народився в Житомирі) - радянський історик античності, перекладач, доктор історичних наук, професор. Один із головних представників радянської міфологічної школи. Є автором робіт з історії іудаїзму та раннього християнства.

На тлі історії євреїв від найдавніших часів до періоду падіння Римської імперії досліджуються релігійні системи, які змінювалися в різних соціальних умовах і об'єднуються загальною назвою «іудаїзм», аж до того його різновиду, який зафіксований в талмуді. Особливе місце приділяється розбору джерел з давньої історії євреїв.

2

Р 22

Ранович, А. Очерк истории древнееврейской религии / А. Ранович ; введ. ст. Н. Никольского. - М. : ОГИЗ, Гос. Антиралиг. изд-во, 1937. - LXXXIII, [I], 399, [1] с. : рис.

Представлено 10 джерел

Віртуальну виставку підготувала
бібліотекар науково-методичного відділу Ренькас Л. Е.